

Фото Мандокської церквли
и сяткованя у изглядовательськум центрови сканзена у Сентендре на обкладці: -ль

РУСИНСЬКИЙ RUSZIN VILÁG SVIT

ročnik IX. číslo 91., септембер - октовбер 2011
IX. évfolyam 91. szám, szeptember - október

*Сято Малої Богородиці у Сентендре
Kisboldogasszony Napja Szentendrén*

Каждый Русин є грекокатолицького віросповіданя, айбо не каждый грекокатолик є Русин. Я ся числю Русином!

У моєй фамілії отцівська лінія має русинське походження, і я не маю тісної капчани з русинством. Я за національність Мадяр, айбо даю велике значення своєму русинському корінню. Іде списання обywatельства: самособов определєня національности є приватным ділом каждого и я никого не хочу примушувати, айбо хочу понукнути каждому Русинowi, што жыє у нашуй Отчизніні, най сміло голосить свою русинську приналежность.

Каждый раз, коли путую у Лакітелек, у Народну Академію, все найду мало часу, обы стати на єдну молитву у Церковному Пантеоні коло бюста великомученика, блаженного мукачовського грекокатолицького єпископа Теодора Ромжі.

Нарук у юнію я став парламентським держтайником міністерії оборони, а сего рока, коли празнуєме 335. рочницю роженя Ференца Раковця II. я з радостів участвовав у акціях, вручених суй події, ибо сам Ференц Раковцій все добрі ся ставив ку Русинам: говорив на їх языкови, и ипен вун називав їх „gens fidelissima”, т.з. майвірным народом.

Я патроновав выставку пуд титулом «...восстановить свободу нашуй отчизнины», котру открыли у солноцькум музеєви Яноша Дамянича на честь 300. рочницї сатмарського мира и освободителнуй войны пуд веденєм Раковця. Се є велика частна выставка з вухоснованєм матеріалув колекції Мадаї и сосполных зберёк – експонаты представлєні многыма музеями и архівами Мадярщины, наприклад, Военно-історичным Інститутом и Музеєм – котра мала бы отдати честь памняти 300. рочья сатмарського мира и освободителнуй войны Раковця. З сєв памнятков выставков хотіли бы сьме, штобы 2011.-2012. роки стали роками памняти Раковця. Богужал, сатмарський мир у сосполнуй свідомости у великуй мірі ищи и днес жыє помылным кіпом вимушеного закончення невдачного двиганя за незалежность, ипен зато хочеме дати на позур на тоті досягнення, што вдали ся вызволнуй войні, опроти военському поражєню. Сєсь мирный договор є гатаром епох нашуй історії, ибо укладєна з Габсбургами угода передбачала такі правові, адміністративні, сосполні и газдувські кереты, котрі давали нашуй Отчизніні возможность новобудованя и прикапчаня ку розвою западного кіпа. Ланц акцій за пувдруга рока до октовбра 2012., окрем музеюв области Яс-Надькун-Солнок, тиче са

также музеюв 4. других областей (Бач-Кішкун, Боршод-Абов-Земплин, Гайду-Бігар, Саболч-Сатмар) и Мадярського Національного Музея. Окрем представлєня выставочного матеріала – за добрі доведєнов практиков - переведєнєм екскурзій про школашув, демонстрованєм фільмув и школованєм з музологічнуй педагогіки про молодеж,

тримле ся ищи булшый акцент на главну ціль акції: воспитованя патріотизма, любви ку Отчизніні. Самособов, акція хоче дати позур представителюм и вшыткым далшым генераціям на значєня сєї видатной події нашуй історії, што захранила ся у памняти и до тепер.

З августа вже у Кечкеметі, у Ціфрапататі мож увідіти памнятну выставку «Принц сирот».

У кунцєви апріля на сяточнуй акції покладаня вінцюв и военського парада, што была переведєна на честь 300. рочья сатмарського мирного договора, я тримав бесіду на площі Кошута, де сьме ся зобрали поклонити ся памняти правдиво-

го героя Ференца Раковця II., вспомнити за єго вызволну войну и сатмарський мирный договор, што був пудписаный на Майтинськуй низині 300. рокув сперед сїм. Се была знаменита подія у мадярськуй історії и посланя, же не мож склавши руки терпіти, кедь у тебе забирають свободу и незалежность. Шкода, же по пудписаню мира славный полководець Ференц Раковцій II. был посланный у вигнаня.

Сєсь мирный договор дозволяв свободный одступ куруцам, котрі могли забрати дому и свое оружє. Участники вызволнуй войны могли лишити собі права одвоєвані за час 8. ручнуй битки. Позєраня історикув на сию подію не є еднакое, айбо факт, што мы, Мадяры, ту сьме, ту жыє наша нація, и тепер можеме споминати єдного з майвыдатных мужов нашуй історії, його борьбу и вчинки. Ушытко йсе доказує правову силу и ефективность укладєня мира. Окремє хочу пудкреслити посланя,

што несе ся подія днешнєсти: велике значення має наша відповідальність єден за другого, солідарність, бо мы відповідаємо єден за другого, за народ, за будучність Мадярщини. И нигда не забувайме девіз Раковця и його визвольну войну: «З Богом за Отчизнину и свободу!»

У юлію пуд час веломаратона на честь пам'яті Ференца Раковця II. на будапештській стадії, на площі Кошута коло пам'ятника Раковця, я тримав бесіду и поклав вінець ку статуї Князя.

Хотів бы-м нагадати, же Раковцій позад фамілійного походження и єзуїтського виховання дустав знання, витримку, хоробрість и весь свій живот поклав на глядіння справедливости. Ференц Раковцій II. був унікальним державним мужем, котрому удало ся реалізувати то, шоб в імня єдну обшчу цілі об'єднали ся вшелікі націоналности и соціальні верстї: Товты, Русини, Мадяри, Румуны доведна стали у шор пуд єден прапор, од простого челядника до панюха.

Я пересвідчений, же у вшыткі часы є потреба у сяких людях, котрі знають розпознати проблеми и ведно з сїм валовшні участвовати у їх розв'язаню. Не мож забувати и за то, же Князь без стабільну фінансову базу сміло выступив за то, у што віровав, и взяв на ся вшытку тяжкість діла. Най так, ги зростає корінь, стовбур и крона молодих деревця, пронизує визвольна война Ференца Раковця II. свідомість и душу генерацій нашого народа до скончання віку.

У кунцях сяткованя мы поклали вінці ку пам'ятникови Князя. Слідуючі етапы маратона: Вилок, Борші и Шарошпоток, а послідня – місто роженя Томаша Есе – Тарпа, де ся отбыв куруцький фестиваль.

На честь сього рока пам'яті Раковця Держтайництво Міністерії Оборони и Асоціація мадярських писателюв ку 300. рочниці закончєня визвольну войну голосить конкурс про молодых мадярських літератору в пуд титулом «Визвольна война Раковця».

Держтайництво Міністерії Оборони, Мадярський Інститут Културы и Умілства также голосить конкурс про малярю в пуд титулом „*Pro Patria et Libertate (За отчизнину и свободу)*”, заявкы ся приймають: 27-28. и 31. октовбра 2011. рока.

Як є на знамость, русинський народ зучастнив ся у II. світову войну у обороні мадярської отчизнины, ибо їх наруковали у армію ги мадярських горжан. Жаль, што тогды не записовали націоналности солдат, айбо віроповіданя ай. Так не дуже легко, айбо и не є невозможным дослідити загинувших у войні герою в русинського походження. Зато предлагаю, не ганьбити ся, обертати ся до изгладователю в архіву Інститута и Музея Военну Історії, котрі за архівными записами жертв годні дати інформацію за місто роженя и віроповіданя занесених у лішты особ, а за сїма данима мож продовжати изгладованя дале. Вже не раз ся удавало при мінімалну інформації найти пропавших солдат – чоловіку в, вутцю в, брату в.

Правдивым духовным зарядом стало про мене то, же я муг зучастнити ся на стрічі мадярських и пудкарпатських Русинув у Изгладовательському центрі сканзєна у Сентендре, на сяті Малої Богородиці, и поділити ся на сей раз своїма мыслями з притомными.

Др. Іштван Шімічко
(Фото: Ласло Товта)

Товмачила Рєната Романюк

Курта кроника

Август

23-26: Грекокатолицька община у Гарадні у керетох програмы „Укріплєня національного и межинародного сотрудництва” подала и выграла грант у конкурсі LEADER. Община принимала гостю в из пудкарпатського села Тисачома числом 40 чоловік. При проведені акції, у котруй ся акцептовало за єдині русинсько-мадярські історичні корінь, была проголошена бесіда „Русини и Мадяри у обоймах Карпат”.

25-28: Уйпештське Русинське Меншыновое Самосправованя зучастнило ся у шорі сяточных програм «День Вароша 2011.» Посланикы русинського самосправованя понукнули традиційні націоналні їдїня.

Септембер

3: Егерське Грецьке Меншыновое Самоспра-

вованя ведно из Русинським Меншыновым Самосправованєм вароша організовало гастрономічний греко-русинський вечар. По привітствію и курту сяточну програму состояла ся обща дружеська вечеря из музыков и шведським столом.

9: Русинське Меншыновое Самосправованя Тисауйвароша сятковало Націоналний День. На акцію позваня дустало руководство регіональных и вседержавных структур. У кунцях програмы состояла ся приятельська вечеря.

10: У Сентендре пуд веденєм Вседержавного и Столичного Русинських Самосправань за традицій отбыло ся сято Малої Богородиці. Зачало ся пленарным засіданєм посланику в ВРС. У Мандоцькуй деревлянуй церьковли, перлині русинськуй народну архітектуру, што стоїть на майвышум ґрункови у містнум сканзєні, отбыла ся сята служба и об-

ход церьковли. Сято своё притомностёв честовав державный тайник Военной Министерії др. Иштван Шімічко и др. Андраш Берталан Сийкель, ведучий Отділа Капчань из Отцюзнинов Главного Отділа Национальных Капчань Министерії Держсправования и Юстиції. У переповнену Русинами авлі были вуставлені капчаючи ся ку традиціям сята експонаты Русинської Музейної Експозиції, на ініціативу Комісії Сохранения Традицій и Віры ВРС макет Русинської Хыжі из Комловшкы. Терейзварошське Русинське Самосправования Будапешта організовало выставку діточого рисунка.

10: Русинське Национальное Сято у Дендеші открыв др. Антал Паулік, подпредседатель ведучого Главного Отділа Национальных Капчань Министерії Держсправования и Юстиції. В програмі був концерт сестер Кедик.

17: У Мішколц-Герембеі отбыло ся важна акція. Община посятила традиційну русинську пивницю. Сято пруйшло пуд покровительством посланика Национального Парламента др. Калмана Надя.

17: У Іроті отбыло ся Русинське Национальное Сято. Открыв го председатель Русинського Самосправования села Берталан Миньоцкі. Сяточну бесіду подержав Янош Кожнянський, подпредседатель Вседержавного Русинського Самосправования, председатель Русинського Самосправования Шарошпотока. На сятюви выступили ученики начальной школы Мучоня.

23: У Ніредьгазі-Шоштови была організована выставка художника др. Атілы Копріва „Карпатський пейзаж: люде и їх живот”. Выставку пудпоровали многі організації, межи нима и Ніредьгазське Русинське Самосправования. Привітственне слово уповів др. Атіла Петнегазі, посланик Саболч-Сатмар-Березького Областного Самосправования.

24: У Шарошпотоку была проведена IX. міжнародна конференції на тему „Шансы сохранения меншыновых культур у керетох Европської Унії”. Доклад держав Янош Кожнянський, подпредседатель Вседержавного Русинського Самосправования, председатель Шарошпотоцького Русинського Самосправования, председатель Общества Русинув/Рутенув Мадярщины.

25: У Кішварді у керетох пудготовки списования обывательства 2011. рока было проведено розшыреное засідання Кішвардського Русинського

Меншынового Самосправования. Выступили: др. Иван Фабіан, председатель містного самосправования и посланики др. Ірина Пазуханич и Єлизавета Маркович.

25: Отбыв ся Фестивал Национальностей Мадярщины у клубі Гедёр. У програмі: танці, концерты, показ фільмів, совместное творения полотна малярями, што презентовали національні меншыны. Русинську общину на фестивалі представили сестры Кедик.

25-26: Столичное Русинське Меншыновое Самосправования и Фондація Др. Дёрдя Бенза організовали у винниці пуд Балатом первое винобрана про русинські діти и молодеж, участникув сёгоручного літнёго Молодежного Русинського Тавора у Балатонфелдварі. По шиковній роботі збирачі вина дегустовали оригінальное їдіння из мняса домашнёй худобы и дубовых грибув. Молодеж активно зучастила ся на вечарі Русинської Националь-

ної Музики, а у неділю своїм красным концертом отблагодарила газдам за прекрасну програму.

30: Русинські Меншынові Самосправования Йозефвароша и Ваца при пудпорованю Столичного Русинського Меншынового Самосправования у Галерії Йозефвароша організовали выставку художника Андраша Бровді. Выставку отворила новинарька Марія Ортутай.

30: В XIV. районі Будапешта у Домі Меншын Зуглова отбыло ся традиційное осячення Меморіального Деревища. Сято открыв председатель Русинського Самосправования Віктор Крамаренко. У кунцёви акції отбыв ся приятельський фуршет.

Октовбер

5: У Ніредьгазі містное Русинське Самосправования и катедра української и русинської філології Высшуй школы організовали презентацію книги «In memoriam István Udvari (1950—2005)», у котруй суть напечатані рефераты з міжнародной конференції памняти познатого ученого, основателя модерной мадярської русиністики.

Місія Русинув Сято Малої Богородиці у Сентендре

Септембра 10. сёго 2011 рока у чудесный сонячний день стріли ся мадярські Русини у Изглядательськым Центрі сканзена в Сентендре пуд Будапештом подля традицій наших предкув, жебы сятковати день Малої Богородиці. По дакулькоручнуй павзі є возможность, жебы Мадяры и Русини ведно сятковали такый красный праздник.

Ся акція ищи раз свдчить, же не мож перебороти людську любов ку традиціям, релігійні потреби и охоту ку самоідентифікації. Отпуст у Сентендре є первов стрічов нашуй русинськуй общины по літніх вакаціях и отпочинку. Тоті, што прийшли гев, мали можность почувствовать, же молитвы наших предкув не минули без сліда. Многі из нас дустали ту духовное оновлення, інспірацію ку исповненню новых завдань. Праздник зачав ся з благословіня церковных особ. Нашое главное дїйство: у деревлянуй церквовли XIII. віка грекокатолицьку літургію вели преподобный отець Даніил Бендас, отці Др. Марцел Мошольго и Ласлов Маринчак. Особно обернув ся ку Русинум наш честный гость, близький нам по меншыновуй и грекокатолицькуй стезі, посланик парламента, держтайник Міністерії Обороны, др. Іштван Шімічко.

«Дякуйме Богови, што сохранив Русинув ги самостойный народ! Сім у нёго є ціль!» – повів у вступнуй бесіді Іштван Шімічко. Мадярський народ жые у мирі и братстві з Русинами на теріторії Карпатського басена вже булше ги тысяча рокув. На зачатку вызволнуй войны Раковція, у час повстаня пуд веденём Томаша Есе Русини ведно з Мадярами стали пуд прапоры з титулом „Pro patria, pro libertate”. Межи народами Карпатського басена Мадяры лем на Русинув могли бізовати оружје. Пан держтайник пудчеркнув, же: *«Історія и днешність*

указувуть, же мадярсько-русинські капчания дуже важні про нас». Вун сам чим раз частійше споминать своє русинське коріня и грекокатолицьке віроисповіданя. И вінчав ся вун з жонов, и діти свої крестив у Маріяповчськым Соборі. Пан держтайник думать скласти генеологічне дерево своуй фамілії. Вун добрі памнятають, што ёго прадідо знав говорити з руськыма солдатами (так званыма «вызволителями»), наколи они прийшли 1944. рока. Булше, ги пувста рокув советського панованя не пройшли безслідно и про живот русинського народа. Хыбенья властнуй державы также неговало самосвідомость Русинув. Іштван Шімічко уповів ищи: *«Русинська община потрібна – каждая духовно-інтелектуална община змуңнює и збогачує нас. Сёму доказом є и на практиці, ибо родили ся такі законы символічного содержания, што забезпечувуть єдність народа без гатарув. Є потрібность у культурный пистряковитости, у інтеграції тых етнічных меншын у систему мадярського національного сотрудничества, котрі хотять фунговати у інтересах Мадярицины. Мы вишыткі любили бы сьме правдывого и ведно з сім продуктивного діалота, ибо очевидно, же є в нас жага до справедливости, бо днешній світ характеризує ся глобалізацієв и особостєв спожывацького способа жывота. Чым раз частійше на місто любви до ближнёго приходять «всемогучі гроші». А на місто моральных цінностей – комфорт и поверхові забавкы»*.

Пан Шімічко рахує єднов з основных причин моралнуй и економічнуй кризи того, же у дійсности гибы стратили значеня честна и совісна робота, знаня, людські капчания и обовязкы. Сёму, на його гадку, треба протистояти. *«У Мадярицині двох-*

третиновов булишостёв мадярський народ ведно з меншынами як ёго органичнов частёв, своїм выбором замінив таку некомпетентну коаліцію, котра завела державу у страшенні довгы, державні активы порозпродала, сістему вошколованя зопсовала. За десяткы рокув нас хотіли позбавити нашуй націоналнуй свідомости и національных цінностей. А без сёго ані єдна нація не годна перенести трудности. Треба зобрати и захаранити нашу минулость, традиції, духовні цінности, меншынову общину. Люде по своєю природі хочуть любови, мати цімборув, быти членом сосполства – се вишиткі мы знаєме и чувствуєме. Мы знаєме и то, же коли довкола нас суть порозуміня, сотрудничтво и любов – мы у безпеці. Се значить, же и днесь треба робити такі крокы, котрі про будучі генерации будуть значити основу про захараненя националної свідомости. Само собов, же люде

чекавуть розумное и правдывое слово, на основі котрого мож вызначити цілі и рендешно працювати над їх досягненём. Ту я мам на позурі пудтримку национальных меншын, в частности русинської, котру мы рахуєме пудвалинов пуднятя мадярської нації. Місію Русинув виджу у тому, што они готові на самопожертвенное сотрудничество. Най се буде отворена община, котра обєднать люди, што хочуть сполно працювати на благо Отцюзнины! Най буде сеся сполность проводником у державі и у світовуй роздроблености Русинам, што жыють на восточных теріторіях и давной Отцюзнині!» – так кончив свою привітствену бесіду держтайник Др. Іштван Шімічко.

Марія Ортутай
Товмачила **Рената Романюк**

Бошков

Як Гортобадь гордить ся своїм девятьотворовым мостом, так Бошков славить ся чередов земплинських гурських сілуєтув. Село на свому гербові голосить жызнену силу через зображеня девять дубув, а пуд ним силу віры — триелементный криж грекокатолицькуй церьковли, а над зелено-синім машником міфічний олень скаче горі.

Пуд час літньої спеку из файно убратых улиць обывательство ховать ся межи стїнами хыж, котрі суть ярким приміром народного зодчества из своїма подобраныма звирьха и здоли дахами. Дакулько жун, шатувучи по улиці, вуголосили „Слава Иесу Христу”, кланявучи ся селському сященнику Ласлову Оббадь и из ным стоящому неизвїстному, на котрого позерали крайом ока. Пуд тїнню величезної липы, што служить містом спочинка ожидавучых и путникув у прохолоді сперед церьквы, ведеме бесіду.

— Пане намістнику, кулько служите у сёму церьковному приході?

— У сесе малое село прийшов єм 1980. рока. Ипен и тогды было малочиселным. На днешній час ту жыє 132 особы, из ушыткыма я знакомый, община дружна и вымоглива. Видко, же хыжі файно прибраті, а мірков ушыткого є церьков.

— Прошу, представте нам село.

— Ги я вжек повів, міров ушыткого є церьков. 1790. рока она была посвячена на честь Богородиці-покровителниці. Тогды малочиселному обывательству доста было ї, а пак церьков збулшовали да-

кулько раз уздовж, а на конець поклали и турню. Быв справлений іконостас, розписані стїны извонка, світло проникає удну через файно розписані оболы. Сесе придає церьковли катедралное настрєня. Се друга церьков у селі, перва была изроблена из дерева и стоїть у шорику днешнєго теметєва пуд горув, указує у даль парох.

— Чом не коло теметєва была избудована и сеся церьков?

— Кедь перепозерати метрики, найдеме фамілії Ференц, Мадяр, и пудходящее из занята ремеслом Сенегетю, котрі походять из Ардяля и землі Сейкелюв, а булшость была Русинами, як Абранко, Азарій, Иванчо, Кондрат, Павличак. Ушыткі фамілії и до тепер бывавуть у поселищу. Родины, котрі мавуть русинські фамілії, рахувуть, же они происходят из днесь словацкого поселеня Бочков. Мы побывали и у тум поселеню и найшли сьме там родины из похожыма фаміліями, а їх церьков лежить у долині посеред села, на краю потока. Годно быти, сяк Русины Бошкова почестовали памнять за землю, из котрої походять и побудовали церьков у долині на краю потока.

— До прихода Русинув, ци жыли туй люде?

— Се поселеня лежить у котловані из дуже приятным кліматом, а горы обєспечовали безопасность и файні условія про бываня живущых туй люди. И тепер у село из юга мож доїхати по камнянум путєви. Кедь выхидиме из села, через пару кілометрув увидиме долину. Там было поселеня

пуд названём Сята Анна, айбо позад турецьких нашествій село опустіло и пропало. Гев, на окружені лісами цілинні землі, прийшли переселенці ищи сперед 1600. роками. Они добрі представляли собі намічені цілі, што їм треба про бываня. Селяне вурубали малоцінний ліс и зачали займатися хованём маргы, землеробством.

— *Якым Вы видите ваше село и парохію?*

— Файным. Час и спомины усе прикрашавуть. Тепер уже не можувідіти возы из волами, через село не ходять стада, и у молочарню люде уже не ходять. Ушытко ся змінило. Виджу, виджу переміны. Тепер мы стали містом, интересным про загатарных туристів. На площах стоять різблені памятники, а функції сїх площ ищи дакулько десятироч сперед сїм были докус другыма. На зачатку села розміщені сь дві великі фігуры, што стрічавуть приїзджых. А наш каждоденный живот лежить у другуй плоскости. Се село, котрое захранило и тримле традиції, честуе свого сященника, люблячу своїх прихожан церьков.

— *Які традиції ищи ся тримлють у селі?*

— Свої традиції обывательство тримле, у первый шор, у сповідані грекокатолицької віры. Про тото, обы валувшно сятковати праздники вадь каждую неділю, мусай пудготовити сесь день, бо се є день Владыкы Господа. Сесе можувідіти и у прибираню церьковли, і прикрасах. Великое значеня має и тото, як вуйти у сякий день на люде. Появленя у сяточный день не означає, же прийти мусайно у націоналнум шатєви, айбо каждый має быти вбратьый у файное платя.

— *У поселеня веде асфальтовый путь, а де мож ищи водти попасти?*

— Нашое поселеня проходить через поток Теркереш. Вун веде до Болдогковарія. Кедь пустити ся на сівер, верьхом, што го кличуть Шолтес, мож вуйти ку Модєровшці. Из другого кунця идучи, прийдемо до Рєгеца и Комловшкы. Тепер по сьом путєви не ходять, айбо ищи 30 рокув сперед тим сященник из Модяровшкы часто приходжовав пішо ку нам. Тепер путь уже зароснутый лісом, природа бере своє. Ся дорога была дуже хосеннов, по нуй ходили не лем запряжені возы, котрі возили ліс, айбо ходили и люде у гості єден ку другому на сята, а хлопці ходили у Модєровшку, Рєгецку, Комловшку и другі, населені Русинами, грекокатолицькі села. Так малонаселені поселища захранили свою віру, язык и вберегли ся од єнокровных бракув у своїх селах.

Кавій пили сьме вже у прохладных стїнах парохії, дякувучи многочестовануй Панії и ї сердечнуй гостювливости.

Идемо селом коло файно заряджєных хыж. Дуркаєме у двері хыжі, де жыє Янош Ференц, голосно кланявучи ся «Слава Исусу Христу», стрічає нас Катінка, газдыня хыжі. Ку нуй ся притискать онук, котрый напуджено позерать на неизвїстного, котрый прийшов из паном превелебным. Тяжко ся цімборує, дале ся тримле за бабчин сукман, што дає му чувство захоронєня. Катінка на выборах посланикув націоналных меншын по другый раз дустала довіру выборцов и стала предсїдательков Русиньского Меншынового Самосправованя у Бошкови.

Из взаємного честованя у бесїді нараз видко, што межи парохом и предсїдательков русиньского самосправованя и другыма посланиками доброе робочое капчаня. Доки газдыня стрічає нас сердечныма словами, я помалі складаву далші вопросы.

— *Пані Предсїдателько, прошу Вас поділитися из читателями новинкы за свої досягненя и будучі планы.*

— Прошлї чєтыры роки принесли ми много. Містный посланицький корпус выразив ми довіріє и вубрав ня предсїдательков. У тот же час стала-м послаником Областного Територіалного Самосправованя. Я ся познакомила из многыма людьми. Получєный опыт ведно из колегами депутатами провбуєме осуществляти у себе в руднум селі. Так и у сьой каденції я дустала довіріє избиратєлюв. Межи сімейныма клопотами я из радостєв приняла сякое честное завданя. Первостепеннов задачов є захоронєня наших сокташув, културы. У наших родинах сьуть традиції приготовленя їдїня, перейнятї нами од родичув. На цілый рєгїон знамі сьуть наші бошковські голубці и лангош, што ся вупікав у пєцу. Традиції община хранить и у парохії, на наших сятах. Наші сокташі мы стараєме ся передавати и молодуй генєрації. У сякий час навщивлявуть рудное село наші бывші обыватєлі, котрі уже давно пушли из села, айбо много приходит и гостюв, котрі через куртый час чувствувуть ся у Бошкови ги дома.

— *У чому годно є самосправованя и церьковна община єден єдного пуддержжовати?*

— Мы є церьковна община и тоті же люде составляють и русиньску общину. Ми єдині, нас не розділити. Пуддержжувучи програмы церьковної общины, мы фактично тримлеме програмы и нашого

самосправованя. Мы пудтримали проведення отоплення у церквовли, обы прихожанам не было студено пуд час Богослуженя. Організуєме паломничества у Маріаповчу, Сенткут, паломницькї міста Фелвідика. Подаровали сьме церквовнуй общинї русинський національний прапор.

— *Які плани на будучность?*

— Скрутні доста. Нормативна пуддержка сократила ся, а з измізренных конкурсных програм фунгованя самосправованя стало мало тяжшым, айбо мы стараєме ся тримати мірку влоняйшого рока. Мы є носителї и хранителї містнуй культуры, ідентітета, и люде дякувуть нам за йсе.

Подяковавши панови превелебному и панїї предсідательцї, откланяв єм ся. Пожадав їм и ушыткым бывателям поселеня доброго здоровля, успішнуй роботы, як од себе так и од читателей “Русинського Світа”.

Лишаву поселеня на машинї. У глядило заднєго вида виджу дві статуї-варташі. Они провожавуть ня пилным взором: из яков душов я лишаву їх село, гибы хотять дузнати ся, из яким наміром єм їх навщивив...

Янош Мигаль Соноцкі
Товмачила **Евеліна Скиба**

Ціна непрерывного успіху

Наступны увагы одзеркалюють погляды професора Павла Роберта Марочія, президента Карпаторусинського научного центра в США, єдного из заснователїв Світового конгресу Русинів, члена Світової рады Русинів од року 1991 до року 2009, єй предсєды в

роках 2005-2009, честного предсєды од року 2009, а так само погляды Штефана Чепы, президента Світової академії русинської культуры.

Першорядов задачов Світового конгресу в часах єго заложіня в році 1991 было зміцніня народной сомосвідомости Русинів/Лемків/Руснаків і популяризація русинського языка, історії, культуры в кождім штатї, де живуть карпатськы Русины, як і в світовім контексті. Окрену увагу было приділено вопросу узнаня Русинів/Лемків/Руснаків як самостойной народности владов кождой країны, де они жыють.

Од року 1991 Русини досправды доби́ли ся узнаня в кождім штатї, де жыють. Враховано і на Україні, де 7. марца 2007 року Закарпатська областна рада прияла резолюцію о узнаню Русинів як окремой народности в тім регіонї, в котрім творять векшыну корінного жытельства. Коротше повіджено, Світовый конгрес сповнив свої принципални цілі, якы собі поставив в році 1991. Зато гратулюю вшыткым членам Світового конгресу і Світової рады за їх успішну роботу в минулім і теперішнім часї.

У вшыткых країнах, де жыють (окрем Украї-

ны), Русини/Лемки/Руснакы мають штатну підпору в подобї фінанчных дотацій на окремы гранты, як і з штатного бюджету на культуру і школство. Докінця в Закарпатській області України Русини дістають штатну поміч на культурну роботу, але тоты фінанції звичайно приходять непрямым і „неофіціальным” способом. Світовый конгрес нігда не грав нияку роль у підпорованю фінанціями культурной роботы Русинів у поєднх державах. Главно Русины Словакії, Польщі і Мадярщины діставали пінязї од своїх штатів на базї прямих договорів із представниками штатных органів своїх країн. Іншыма словами, карпаторусинськы громады не потребуєть Світовый конгрес на то, жебы могли прожыти у своїх країнах.

Унікатность Світового конгресу є в символічній функції репрезентативного органу Русинів/Лемків/Руснаків на світовій арені. Тота робота была активна главно в роках 2005-2009, кідь представителї Світового конгреу много раз ся стрічали з представителями влады кождой країны, де живуть карпатськы Русины, а тыж із представителями Европской унії і Ватікану. Тота лобістична робота досправды підняла в очах політичного і дипломатичного світа імідж карпатських русинів як самостатной народности з легімітныма міджінародныма представителями. Вопрос стоїть, ці таку унікатну роль повнить Світова рада в сучасности, респ. Буде ей повнити і в будучности?

Од року 2009 Світова рада інвестована, видить ся мі найбільшу часть своїх сил на зміну штатуту Світового конгресу. Можеме поставити вопрос: нашто треба міняти штатут? Почас скоро десятєх років Світовый конгрес фунговав без будьякого штатуту і продовжовав цалком добру роботу і по приятю штатуту коло року 2000.

Добрі. Переробили сьме штатут. Пропонований текст перешов далієкома етапами редаговая. Але ці ми днесь на конгресі приправлени прияты пропонований текст? Ці мав каждый делегат в своїх руках тот текст і читав ёго? Ці каждый делегат добрі розумить словацький язык, бо текст штатуту є заты лем по словацькы. Я собі думам, же днесь бы сьме не мали голосовати за ці проти того штатуту. Пропонований текст бы мав быти предкладаний по русинськы, жебы, го каждый делегат міг спокійно прочитати і дати свої припомінкы Світовій радї, яка приготуєть поправлений текст на схваліня на наступный конгрес.

Якы резултаты мож зробити з высше уведжених уваг? По перше, од часу свого заложіня в році 1991 Світовый конгрес досяг свій основный ціль: узнаня Русинів/Лемків/Руснаків як окремой народности з їх окремим языком і культуров у кожній країні, де жыють. По друге, політична сітуація в Европі і в світі ся адікално змінила од року 1991. Узнаня карпатських Русинів як самостатной народности было зреалізоване.

Світовый конгрес свою роботу зробив. А яка є ціна того неперерывного успіху? Мы мусиме быти мудрыма, приспособити ся сітуації і йти допереду. З фінанчного боку дороги і накладны засідання конгресу кажды два роки а Світовой рады іщі частіше были важныма про карпаторусинський рух у декаді по році 1989, але ці потребна і днесь така форма работы? Ці не є інакший, ефективніший формат про наш конгрес?

Карпатськы Русины наісто потребуєть мати штось на міджінародній арені, може менше формальный орган, котрый би бьєдиняв сполоченських, культурных і научных русинських діятелюв. Надію ся, же делегаты IX. Світового конгресу Русинів, але главно новы членове Світовой рады – а маме надій же зложіня членів Світовой рады – а маме надій же зложіня членів Світовой рады буде досправды нове – зможуть ся колективну мудрость і найдуть правилну путь і приймуть правилны рішіння.

Павло Роберт Магочій

*честный председа Світового конгресу Русинів
(Текст даєме в оригіналі. Ред.)*

Читайте на хосен!

Увіділа світло світа нова книга про наших читателюв. Днесь даєме ї резюме.

Русинський дайджест 1939-1944 III/2. Хроника. Тексты из ужгородской газеты „Недѣля“ 1941-1944 гг. Составитель и автор предисловия Михаил Капраль. Studia Ukrainica et Rusinica Nyíregyháziensia 27. Nyíregyháza, 2011. – 242 с.

У другуй части третёго тома едіції „Русинський дайджест 1939-1944“ суть поміщені інформаційні тексты з ужгородськуй новинкы за період од августа 1941. до октовбра 1944. рока. Тыжднёва новинка продовжила традиції органа „третьой“, ипен прорусинськуй, силы в сосполном животі края. Зміны в роботі вуданя были язані з новов мадярьсков політиков у Пудкарпатю и активнов позицієв регентського комісаря Мікловша Козмы. По смерти преміера Пала Телекія фактично ся скончили дішкурюваня за політичну автономію края, айбо стала ся правдива културна революція. За куртый час было організованое за мінтов націоналнуй академії наук „Пудкарпатское Общество Наукъ“, быстро и велми резултативно рішали ся вшыткі проблемы в културнум животі края. Фактично была скончена многоручна языкова война. Русофілы, не позераючи на впливных вождюв, посланикув парламента Мадярщины Андрея Бродія и Стефана Фенцика, як ся провказало пак

пуднїйше, навхтема, стратили лідерські позиції. Офіційно была заведена граматика русинського языка Ивана Гарайды, характер котруй помуг вухосновати на благо народа творчий потенциал уміреных украинофілув.

Значні позитивні зміны в роботі новинкы были язані з именованєм редактором народного учителя Андрея Кутлана, котрый змуг в сурові военні роки розшырити и мобілізувати сїть селських дописователюв и активных читателюв, значительно пудняти тіраж русинськуй новинкы про майшырі версті обывательства Пудкарпатя.

Росширила ся и географія читателюв популярного русинського тыжденника в тоті роки, котру ведно з жытелями днешней Закарпатськуй области Украины и 36 сел округув Снина и Собранці днешней Словакії доповнили Русины сербського відика Воеводина, котра у яри 1941. рока зясь трафила в состав Мадярськуй державы.

Булшу часть новинкы „Недѣля“ тых рокув составляли офіційні тексты Мадярськуй телеграфичнуй агенції, айбо куртенькі інформаційні замітки містных авторув и различных інституцій тримлють величезну цінность про изглядователюв эпохы.

Од 3. августа 1941. до 8. октовбра 1944. рока, за данима составителя сёго вуданя, вуйшло 162. числа новинкы „Недѣля“ (1941 – 22; 1942 – 51; 1943 – 49; 1944 – 40 чисел).

Путованя у прекрасный край

14-17 юлія група посланикув Терезвароша и членув клуба „Наша молодеж” навщивили Пудкарпатья у керетох програмы изглядываня історії и културы історичнуй Мадярщины. Из сёв цілєв уже третій раз мы мали можность побывати у історичных містах и воскресити у памняти уже добыті знаня за общу історію Русинув и Мадярув.

Первов стаціов было уже знакомое нам Мукачово. Проішли сьме ся по містнум корзо, де стоить памятник Михая Мункачі (мы уже побывали коло того міста, де вун ся народив). Там же находит ся

Білий каштіль, вадь ищи кажутъ – Дом Раковція. Тепер туй Школа прикладного умілства имени Михая Мункачі. У правум крилі будовы находит ся выставка, вручена великому малярови. Затым наш путь ишов ку замку, котрый відіти издалека, кедь пудїзджати до вароша из разных бокув. Мы отмітили, же замок став ищи красшым, булш комнат реставровано, мож было відіти комнаты, де жыла Ілона Зріні и ї діти. Наша група поклала вінок ку памятнику Ілоны Зріні и Ференца Раковці ІІ. Автор памятника – містный ваярь Пийтер Матл. Вун же автор памятника на Верецькум перевалі. (Пийтер Матл є онуком ІІ. Гайовича – бывшого посланика Мадярського парламента). На честь Шандора Петєвфі, котрый навщивив замок 1848 рока, туй у дворі суть памятник и памятна табла. Коло таблы мы запалили мийчиш у знак памняти за освободителну войну 1848 рока. Пуд час сєї войны у замку 3 місяці хранила ся Мадярська Сята Корона.

Слїдуючов штацієв був замок у Невицькому, де мы дузнали ся, же там и тепер ведут ся розкопки, котрі проводят межинародні группы археологув за свої фінансы. Нима найдено керамічні виробы из V ст., што свідчить за глибоку давнину замка. Єден день мы посятили путованю на Верецький перевал, любувучи ся непередаємыма по красоті пейзажа-

ми прекрасных зелено-синіх Карпат, хоть дуже много ліса безбожно вынищено. Мы возложили вінок коло памятника, не раз уже понищеного варварами. По пути назад мы не могли пропустити озеро Синевір, його фантастичну красоту у гушаві чіношных смерічок. Діти много фотографовали, старали ся запечатліти неописуєму красоту ростин, трав, дерев, а даколи и карпатську звірку.

По пути ку Ужгороду мали сьме можность полюбовати ся прекрасным водопадом Шіпот, вид котрого открыват ся межы скалами... До тепер не мож забыти звуки падающей воды.

В Ужгороді мы из радостєв отмітили, же зачала ся реставрація містного замка. Побывали сьме у історичнум музеї и у сканзені, де увіділи сьме хыжі и предмети быта обывательства території Великої Мадярщины тых часув на Пудкарпаты, полюбовали ся шедеврами деревляної архітектуры и звоніцями.

Из історії грекокатолицькуй церьковли мы уже знали за єпископа-мученика Теодора Ромжу, його подвижницькє жытя. Мы проішли ся ку Катедралному Собору, де у стінї находит ся його мозаика и запалили мийчиш. В Ужгороді коло пішоходного моста у парку стоить памятник Шандору Петєвфі. Мало чудно, же постоянно охраняє ся, обы го не осквернили варвары.

Мы побывали также у Виноградові, бо єднов из цілей нашего путованя было навщивленя сиротського дома, котрый воздержувуть монашкы из ордена Францісканцюв. Мы принесли дітјум книжки, шатя, забавкы, чому діти были дуже обрадовані. Нашое путованя, повное чудесных доимув, завершило ся. Наша основна ціль – углубити наші познания за совмістну історію мадярського и русинського народа – осуществила ся. При тому укріпили ся капчі из многонаціональным обывательством Пудкарпатья: Русинами, Мадярами, Словаками, из котрыма мы ся ищи ліпше спознали и также ліпше

спознали сьме културу, умілство, язык майбулшого по кулькості обывательства Пудкарпатья – Русинув.

Др. М. Лявинец
(клуб „Русинята”
быв переименованный у
„Нашу молодеж” у
марті 2011. рока.
Руководителі: Д. Сочка
и А. Ковач).

Minden ruszin görögkatolikus – bár, nem minden görögkatolikus ruszin: én annak vallom magam!

Családomban az apai ág ruszin származású, éppen ezért komoly kötődéseim vannak a ruszinsághoz. Magyar identitású vagyok, de fontosnak tartom ruszin gyökereimet. Közeleg a népszámlálás ideje: ugyan a nemzetiség megvallása egyéni döntés kérdése – senkit nem is kívánok befolyásolni –, de minden hazánkban élő ruszint arra ösztönzők, bátran merje vállalni ruszin voltát.

Ha *Lakitelekre*, a Népfőiskolára visz utam, mindig szerét ejtem, hogy megálljak egy ima erejéig az *Egyházi Panteonnál Romzsa Tódor, a boldoggá avatott munkácsi görög katolikus püspök, vértanú* mellszobra előtt.

Tavaly júniusban lettem a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára – idén II. Rákóczi Ferenc születésének 335. évfordulója évében nagy örömmel tettem eleget azon kéréseknek, hogy a Nagyságos Fejedelemhez kötődő rendezvényeken részt vegyek, hiszen ő maga Rákóczi Ferenc mindig jó szívvel viseltetett a ruszinok iránt: nyelvüket is beszélte, sőt: leghűségesebb népének, vagyis „gens fidelissimának” nevezte őket.

Fővédnöke voltam a Rákóczi-szabadságharc és a szatmári béke 300. évfordulója alkalmából annak az országosan egyedülálló, márciusban Szolnokon a Damjanich János Múzeumban nyílt kiállításnak, amelynek címe: a „... hazánk szabadsága helyre állításának”. A rendezvény egy nagy magángyűjtemény, a *Máday-gyűjtemény* és közgyűjtemények anyagainak felhasználásával – az ország több múzeuma, levéltára, köztük a *HM Haditörténeti Intézet és Múzeum (HM HIM)* is adott kölcsön műtárgyakat – kíván tisztelegni a szatmári béke 300 évfordulója alkalmából a Rákóczi-szabadságharc emléke előtt. Ezzel az emlékkiállítással a 2011–12-es évet Rákóczi-emlékévvé szeretnénk emelni. Sajnos, a szatmári béke a köztudatban jórészt ma is élő téves kép, egy sikertelen függetlenségi mozgalom kényszerű lezárásaként él, éppen ezért az a szándékunk, hogy felhívjuk a figyelmet azokra az eredményekre, melyeket a katonai vereség ellenére a szabadságharcnak sikerült elérnie. Ez a béke korszakhatár történelmünkben, mert a Habsburgokkal a megegyezés biztosította azon jogi, közigazgatási, társadalmi és gazdasági kereteket, melyek lehetővé tették az ország újjáépítését, a nyugati típusú fejlődéshez a csatlakozást. Ez a békekötés az időnként kiújuló

ellentétek dacára 1920-ig meghatározta fejlődésünket. A rendezvénysorozat 2012. október végéig terjedő másfél évben a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatóságán kívül 4 megyei múzeumi szervezetet, a *Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár megye*it, valamint a *Magyar Nemzeti Múzeumot* érinti. Az anyag bemutatása mellett – a már bevált gyakorlat szerint – iskoláknak tartott vezetésekkkel, filmvetítéssel, múzeumpedagógiai foglalkozásokkal teszik hangsúlyosabbá a fő célközönségnek számító ifjúság számára a rendezvény fő üzenetét: a hazaszeretetre nevelést. Természetesen ezen túlmenően valamennyi korosztály figyelmét szeretné felhívni történelmünk e kimagasló eseményének jelentőségére, máig ható emlékére.

Augusztustól (október 30-ig) már Kecskeméten, a Cifrapalotában látható az „Árvák hercege” emlékkiállítás.

Április végén a szatmári béke megkötésének 300. évfordulója alkalmából koszorúzással egybekötött – katonai tiszteletadással zajlott – meg-

emlékezésen mondtam beszédet a fővárosi Kossuth téren, ahova fejet hajtani jöttünk II. Rákóczi Ferenc, az igazi hős emléke előtt, akinek emlékeztünk szabadságharcára, az azt lezáró szatmári békére, amelyet a Majtényi síkon kötöttek 300 évvel ezelőtt. Ez az esemény mérföldkő volt a magyar történelemben, s üzenete, hogy nem szabad túrni a szabadság, a függetlenség elvesztését. Kár, hogy vezérének, II. Rákóczi Ferencnek a békekötés után a száműzetés jutott osztályrészéül.

Ez a béke olyan béke volt, mely szabad elvonulást engedett a kurucoknak, akik fegyvereiket is magukkal vihették otthonaikba, és a 8 éves szabadságharcban kivívott jogokat a résztvevők megtarthatták. Megítélése a történészek szemszögéből nem egységes, de tény, hogy mi, magyarok itt vagyunk, itt él nemzetünk, s most itt emlékezhethetünk történelmünk egyik leg-

nagyobb alakjára, harcaira, tetteire. Mindez igazolja a békekötés jogosságát, eredményességét. Fontosnak tartom kiemelni mának szóló üzenetét: az egymásért érzet felelősség, az összetartozás jelentősége, s az, hogy döntéseinkért mindenkor vállalni kell a felelősséget, mert felelősek vagyunk egymásért, a nemzetért, a jövő Magyarországáért. És soha ne feledjük Rákóczinak és szabadságharcának jelmondatát: „Istennel a hazáért és a szabadságért!”.

Júliusban II. Rákóczi Ferenc tiszteletére rendezett kerékpáros emlékművet budapesti állomásán – ugyan csak a Kossuth téren II. Rákóczi Ferenc szobránál – emlékbeszédet mondtam, majd megkoszorúztam a Fejedelem szobrát.

Hadd emlékeztessenek, hogy Rákóczi már csak családi háttere és jezsuita neveltetése következtében is hatalmas tudással, kitartással, bátorsággal rendelkezett, és egész életét az igazság keresésére tette fel. II. Rákóczi Ferenc kivételes képességű államférfi volt, akinek sikerült megvalósítania, hogy egyetlen cél érdekében egységbe kovácsolja a különböző nemzetségeket és társadalmi rétegeket: a tótok, a ruszinok, a magyarok és a románok egy emberként sorakoztak fel a zászlaja mögé a talpasoktól kezdve egészen a főurakig.

Vallom, hogy valamennyi korban szükség van olyan emberekre, akik képesek felismerni a problémákat, és egyben részt tudnak venni azok felszámolásában. Nem szabad megfélemlenünk arról sem, hogy a Fejedelem biztos anyagi háttere ellenére is bátran kiállt azért, amiben hitt, és vállalta a nehéz küzdelmeket. Ahogy a facsemeték gyökere, törzse, lombzata erősödik, úgy hassza át II. Rákóczi Ferenc szabadságharca a magyar nemzedékek tudatát, lelkét az idők végezetéig.

A megemlékezés végén a koszorúkat helyeztünk el a Fejedelem szobránál. Az emlékművet további állomásai: *Tiszaújlak*, *Borsi* és *Sárospatak*, a végállomás pedig *Esze Tamás szülőhelye, Tarpa*, ahol kurucfesztivállal zárult az emlékművet.

Az idei Rákóczi Emlékév tiszteletére a *Honvédel-*

mi Minisztérium, valamint a *Magyar Írószövetség* pályázatot hirdetett a magyar irodalom művelői számára a *Rákóczi-szabadságharc befejezésének 300. évfordulója alkalmából „Rákóczi-szabadságharc”* címmel. Még lehet pályázni – a benyújtás határideje: 2011. szeptember 30. volt.

A HM és a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus ugyancsak pályázatot hirdet képzőművészek számára „*Pro Patria et Libertate (A hazáért és a szabadságért)*” címmel – a *Rákóczi-szabadságharc befejezésének 300. évfordulója alkalmából*, melynek benyújtási határideje: 2011. október 27–28. és 31.

Mint köztudott, a ruszin nép is részt vett a II. világháborúban a magyar hon védelméért, hiszen magyar állampolgárokként soroztattak be. Sajnos, akkoriban nem tartották nyilván a katonák nemzetiségét, vallását viszont igen. Így aztán nem egyszerű – de nem lehetetlen – felkutatni a háborúban hősi halált halt ruszinszármazású hősöket. Ezért ajánlom, hogy forduljanak bizalommal a Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár kutatóihoz, akik az irattár veszteségi adataira alapján a nyilván tartásban szereplő személy születési helye és vallási hovatartozása szerint már elindulhatnak a további felkutatásban. Már nem egyszer történt meg, hogy igen kevés információ ismeretében is olyan elveszettnek hitt katona férjekre, édesapákra, testvérekre és barátokra leltek, akiknek hollétének felderítésében mindössze a közvetlen hozzátartozók bíztak, valamint évtizedekig csak szülőhelyük kollektív tudata őrizte emlékeztetőket.

Igazi lelki feltöltődés volt számomra, hogy idén végre magam is részt vehettem szeptember 10-én a magyarországi és kárpátaljai ruszinság találkozóján a szentendrei Skanzen oktatási központjában, hogy megünnepeljük Kisboldogasszony Napját – ez alkalommal megosztva gondolataimat is a megjelentekkel.

Ortutay Mária
(Fotó: Tóth László)

Krónika

Augusztus

23-26: A Garadnai Görög Katolikus Egyházközség a „Nemzeti és nemzetközi együttműködések építésére” kiírt és elnyert LEADER pályázat keretében vendégül látta a kárpátaljai Tiszacsoma Görög Katolikus Egyházközségének 40 tagját. A rendezvény keretében az Egyházközség a ruszin és magyar történelmi gyökerek bemutatására „Ruszinok és magyarok a Kárpátok ölelésében” címmel előadást szervezett.

25-28: Az Újpesti Városnapok 2011. rendezvény-sorozatában részt vett az Újpesti Ruszin Kisebbségi

Önkormányzat, akik bemutatták kultúrájukat, jellegzetes ételeiket.

Szeptember

3: Az Egri Görög Települési Önkormányzat és az Egri Ruszin Kisebbségi Önkormányzat ruszin-görög gasztronómiai estet szervezett. A köszöntők és a rövid ünnepi műsor után, zenés görög-ruszin svédasztalos vacsora következett.

9: A Tiszaújvárosi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat megtartotta a Nemzeti Napot. Az eseményre meghívást kaptak a megyei és országos kisebbségi vezetők. A rendezvény egy vacsorával zárult.

10: Az Országos Ruszin Önkormányzat és a Fővárosi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat rendezésében került sor a hagyományos Kisboldogasszony Ünnepre Szentendrén. A rendezvény az Országos Ruszin Önkormányzat ülésével kezdődött. A Skanzen legmagasabb pontján található, a ruszin népi építészet gyöngyszemeként ismert

Mándoki fatemplomban tartották meg a hálaadó misét és a körmenetet. Az ünnepet megtisztelte jelenlétével dr. Simicskó István, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára és dr. Székely András Bertalan, a KIM Nemzetiségi Kapcsolatok Főosztályának osztályvezetője. A zsúfolásig megtelt aulában bemutatták a Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és Kiállítóhelye által összeállított, az ünnephez kapcsolódó hagyományos kellékeket, az ORÖ Hagyományörző és Vallásügyi Bizottsága kezdeményezésére a Komlóskai Tájház makettjét és a Budapest - Terézváros Ruszin Önkormányzat szervezésében létrejött Gyermekrajz Kiállítást.

10: Ruszin Nemzeti Ünnep Gyöngyösön. Az ünnepet megnyitotta Paulik Antal, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetiségi Kapcsolatok főosztályvezető-helyettese. A rendezvényen felléptek a Kedyk testvérek.

17: Miskolc-Görömbölyön rangos eseményre került sor, Miskolci Megyei Jogú Város rendezésében ruszin hagyományokon alapuló ruszin pince-emplék-helyet avattak. A rendezvény fővédnöke: dr. Nagy Kálmán Országgyűlési Képviselő volt.

17: Ruszin Nemzeti Nap Irotán. Az ünnepséget Minyóczki Bertalan az Irotai Ruszin Kisebbségi Önkormányzat elnöke nyitotta meg. Köszöntőt mondott: Koznyánszky János ORÖ elnökhelyettes. A Nemzeti Ünnepen felléptek a Múcsnyi Általános Iskola növendékei.

23: Nyíregyháza - Sóstófürdőn megrendezték dr. Kopriva Attila „Tájak, Életek, Emberek a Kárpátokban” című festőművészeti kiállítást. A támogatásból több szervezet mellett kivette részét a Nyíregyházi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat. Köszöntőt mondott: Petneházy Attila, a Nyíregyháza M.J.V. Önkormányzati képviselője.

24: IX. Nemzetközi Kisebbségi Konferencia Sárospatakon. A konferencián „Kisebbségek helyzete” címmel előadást tartott: Koznyánszky János, ORÖ elnök-helyettes, Sárospatak Város RKÖ és a MROSZ elnöke.

25: Kisvárdán a népszámlálást előkészítő

tanácskozássra került sor. A találkozón felszólalt Dr. Fábián János, a Kisvárdai RKÖ elnöke, Dr. Pazuchanics Irén és Markovics Erzsébet képviselők.

25: Magyarországi Nemzetiségek Fesztiválja a Gödör Klubban: tánc, filmvetítések, koncertek, nemzetiségi festők közös alkotása. A ruszinokat a Kedyk testvérek képviselték.

25-26: A Fővárosi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat és a Dr. Benza György a Határon Túli Magyarokért Alapítvány szervezésében a Balatonhoz közeli szőlőhegyen megrendezték az első Ruszin Szőlőszüretet. A Balatonföldváron az idei nyáron megtartott Ruszin Ifjúsági Alkotótábor résztvevői szorgosan gyűjtötték a termést, megkóstolhatták az őshonos háziállatok húsából, valamint vargányából készült ételeket, jól szórakoztak a ruszin táncház műsorán, vasárnap színvonalas előadással köszönték meg a felejthetetlen programot.

30: A Budapest-Józsefvárosi és a Váci Ruszin Kisebbségi Önkormányzatok szervezésében, a Budapest Fővárosi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat támogatásával a Józsefvárosi Galériában sor került Bródy András festőművész kiállítására, amelyet Ortutay Mária újságíró nyitott meg.

30: A Zuglói Ruszin Kisebbségi Önkormányzat Kopjafa szentelő ünnepséget tartott a Zuglói Kisebbségek Házában. Az ünnepi beszédet Kramarenkó Viktor, a Zuglói RKÖ elnöke tartotta. A műsor után baráti vacsorára került sor.

Október

4: A Nyíregyházi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat és a Nyíregyházi Főiskola ruszin-ukrán tanácskének szervezésében bemutatták az „In memoriam István Udvari (1950 – 2005)” című kiadványt, amely a neves tudós, a magyarországi kortárs ruszinisztika megalapítójának emlékének szentelt nemzetközi konferencia előadásait tartalmazza.

A ruszinok küldetése Kisboldogasszony Napja Szentendrén

2011. szeptember 10-én, verőfényes szép napon találkoztak a magyarországi ruszinok a szentendrei Skanzen oktatási központjában, hogy – őseik hagyományai szerint – megünnepeljék Kisboldogasszony Napját. Hosszú évtizedes kényszerszünet után már több éve alkalom nyílt arra, hogy a magyarok és a ruszinok együtt adózhassanak a szép ünnep emlékének. Ez az esemény is bizonyítja, hogy az ember hagyományyszeretete, vallási igénye, identitásvágya legyőzhetetlen. Most már nem kell bezárkózunk azért, hogy ünnepelhessünk, hanem nyitottan a világra és egymás keresésére, bárhová kisugározhatjuk és megvallhatjuk identitásunkat, Isten dicsőségét és szeretetét. A szentendrei búcsú az első nagy találkozója – nyári pihenés után – ruszin közösségünknek. Akik ide eljöttek, tapasztalhatták, hogy őseink imája nem múlt el nyomtalanul. Sokan kaptunk itt lelki felfrissülést és az új feladatok megvalósításához inspirációt. Egyházi személyiségek áldásával kezdődött az ünnepelés.

Fő eseményünk: a XIII. századi fatemplomban celebrált görög katolikus szent liturgiánk volt, Főtisztelendő Bendász Dániel, dr. Mosolygó Marcell és Marincsák László atyák celebrálásával és tiszteletbeli vendégünk, nemzetiségi, görög katolikus hitbéli társunk, dr. Simicskó István, országgyűlési képviselő, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkárának a ruszinokhoz szóló személyes üzenete.

„Adjunk hálát az Istennek, hogy megtartotta a

ruszinokat mint önálló nemzetet! Ezzel célja volt!” – mondta bevezetőjében Simicskó István. A magyar nemzet a ruszinsággal több, mint egy évezrede békében, testvériségben él együtt a Kárpát-medencében. A Rákóczi szabadságharc kezdetén, Esze Tamás zászlóbontásakor a ruszinok a magyarokkal együtt álltak be a „Pro patria, pro libertate” feliratú zászlók alá. A Kárpát-medence nemzetiségei közül egyedül a ruszinokra bízható fegyvert a magyarság. Államtitkár Úr hangsúlyozta: *„a történelem és a jelen bizonyítékai szerint ma is nagyon fontos számunkra a magyar–ruszin kapcsolatot”*. Ő maga is mind gyakrabban gondol ruszin származására, görög katolikus mivoltára. Esküvőjét és gyermekének keresztelőjét is a Máriapócsi Bazilikában tartották. Foglalkoztatja a gondolat, hogy elkészíteti családfája térképét. Arra pontosan emlékszik, hogy dédnagyapja szót tudott érteni az orosz katonákkal (az úgynevezett „felszabadítókkal”), amikor lerohanták az országot. A több mint fél évszázados

szovjethatalom nem múlt el nyomtalanul a ruszin nép életében sem. Anyaországuk hiánya is negatívan befolyásolta ruszin identitásukat. Simicskó István úgy fogalmazott: *„a ruszin közösségre szükség van – minden szellemi-lelki szeretet-közösség erősít minket. Ennek bizonyítéka a gyakorlatban is jelen van, hiszen megszülettek az olyan jelképes üzenetű törvények, amelyek a nemzeti együvé tartozást biztosítják határok nélkül. A kulturális sokszínűsége, a magyar nemzeti együttműködés rendszerébe történő, Magyarorszáért tenni akaró nemzetiségek beilleszkedésére szükségünk van. Sürgető és egyben termékeny párbeszédre mindannyian vágyunk, hiszen láthatóan megvan bennünk az igazság utáni szomjúság, mert a mai világot a globalizmus és a fogyasztói életmód jellemzi. Egyre gyakrabban a szeretet helyébe a 'mindenható pénz' lép. Az értékállóságot a kényelem és a felületes szórakozás váltotta fel”*. Az erkölcsi-gazdasági válság egyik alapvető okának tartja, hogy a valóságban mintha értelmét veszítette volna a tisztességes munka, a tudás, az emberi kapcsolatok vagy az elköteleződés. Ennek – véleménye szerint – ellen kell állni. *„Magyarországon kétharmados többséggel váltotta le a nemzet – és a magyar nemzet szerves egységéhez tartozó nemzetiségek – egy olyan tehetségtelen koalíciót, amely az*

országot iszonyatosan eladósította, maradék javait kiárúsította, iskola-rendszerét lerontotta. Évtizedeken keresztül akartak minket nemzeti tudunktól és nemzetiségi kincseinktől megfosztani. E nélkül pedig egy nemzet sem képes átvészelni a rá váró nehézségeket. Össze kell szednünk és féltve ápolnunk a múltunkat, hagyományainkat, érté-

keinket, lelkeségünket, szeretet-közösségünket. Az ember természeténél fogva szeretetre, társakra, közösségeire vágyik – ezt mindannyian tudjuk és érezzük. Azt is tudjuk, hogy ha megértés, együttműködés és szeretetháló vesz minket körbe, akkor biztonságban tudjuk magunkat. Tehát, a jelenben is olyan lépéseket kell tennünk, melyek a jövő nemzedékének is alapot jelenthet identitásunk megőrzéséhez. Az emberek érthető módon várják az értelmes, tiszta szót, gondolatot, amelyek alapján lehet célokat kitűzni, és ezen felelősségteljesen munkálkodni. A nemzetiségiek támogatására – jelen esetben a ruszinságra – gondolok, akikre mi úgy tekintünk, mint a magyar

nemzet felemelkedésének egyik zálogára. Küldetésüket is abban látom, hogy társadalmi szerepvállalásukat bővítve, a közös célért önzetlenül hajlandóak az együttműködésre. Legyen ez egy nyitott, befogadó közösség, amely az országért tenni akaró embereket összefogja! Legyen útmutatója az országban, a világ szétszórtságában, valamint a keleti végeken és az ősi szülőföldön élő ruszinságnak!” – fejezte be ünnepi köszöntőjét dr. Simicskó István államtitkár.

Ortutay Mária

Baskó

Amíg a Hortobágy a kilenclyukú híddal büszkélkedik, addig a zempléni csodálatos hegyvonulatok rejtett kincsének, Baskónak címerpajzsán az életerőt kilenc hatalmas tölgyfa jelképezi, alatta a hitnek erőssége, görögkatolikus egyházunk hármaskeresztje, a zöld-kék szalag fölött a rege szarvasa ugrik a magasba.

A takaros település utcáiról a nyári meleg elől a népi építészet remekbe szabott, alul és felül kontyolt házak falai közé húzódik a lakosság. Egy-két asszony siet végig az utcán, hangos „Dicsőséggel” köszönve a falu papjának Ft. Obbágy László parochus úrnak, - és a vele lévő idegennek, akit azért a szeme sarkából végig mér - akivel a templom előtti hatalmas hársfa árnyékában az arra járóknak, és a várakozóknak pihenésül szolgáló lócán hűsölve beszélgetünk.

- *Főtisztelendőséged mennyi ideje vezeti ezt az egyházközséget?*

- 1980-ban kerültem ebbe a kicsiny faluba, akkor is kis lélekszámú település volt. Most 132 fő lakja, mindenkit ismerek, összetartó és igényes közösség, látni, hogy a lakóházak gondosan rendben tartottak, nálunk a dolgok mércéje a templom.

- *Kérem, szíveskedjen bemutatni a települést.*

- Mint mondtam, minden dolgok mércéje itt a templom. 1790-ben lett felszentelve, az Istenszülő

oltalma tiszteletére, az akkori kislélekszámú lakosságnak elég volt. Később több alkalommal hosszirányban toldották, majd tornyot építettek hozzá. Ikonosztáziont készítettünk, elkészült a belső festés is és szép festett üvegablakokon szűrődik be a fény, katedrális hangulatot kölcsönözve ennek a kis falusi templomnak. Ez a második templom, az első templom fából készült, a mostani temető egyik sarkában volt, ott a domboldalon, - mutat a távolba.

- *Miért nem a temető közelébe építették ezt a templomot is?*

- Ha az anyakönyveket fellapozzuk, akkor a Ferenc, Magyar, és foglalkozásából eredő Szénégető családnevekkel találkozunk. Ezek a családok Erdélyből, Székelyföldről származnak. A nagyobb lélekszámú betelepültek viszont ruszinok voltak: Abrankó, Azari, Ivancsó, Kondrát, Pavliscsák családnevűek. Valamennyi családnév megtalálható most is a településen. A ruszin családnevűek a Szlovákiához tartozó felvidékről Bocskó nevű településről származtatják magukat. Ellátogattunk arra a településre, hasonló családnevűek élnek ott, és a templomuk a falu közepén a völgyben van, a patak szélén. Talán így idézték meg az ősi föld emlékét az áttelepültek, hogy ide a völgybe, a patak szélére épült a templom.

- *A ruszinok betelepülését megelőzően lakot volt-e a település?*

- Ez a falu egy katlanban van, kellemes a klímája, a hegyek biztonságot és megélhetést nyújtottak az itt élő családoknak. A település most csak dél felől közelíthető meg köves úton. Ha kifelé megyünk a faluból, pár kilométerre van egy völgy, ott volt egy Szent Annáról elnevezett település, de a törökök portyázása, zaklatása miatt kiürült, megsemmisült. Ide, az erdőktől körül vett szűz területre jöttek a bevándorlók, még az 1600-as évek előtt. A tapasztalat szerint ez bizonyult a legmegfelelőbbnek. Itt erdőirtást végeztek, állattenyésztésből, földművelésből és erdőművelésből éltek az emberek.

- *Ma milyennek látja a faluját, egyházközségét?*

- Szépnek. Az idő és az emlékek megszépítenek mindent. Már nem a régi, nincs ökrös szekér, csorda sem jár a falun végig, a tejcsermókba sem mennek már az emberek. Minden más. Láttam, látom a változást. Ma idegenforgalmi látványosság lettünk. Faragott szobrok vannak köztereinken, mely tereknek évtizedekkel korábban más volt a funkciójuk. A falu bejáratánál is két hatalmas fából faragott szobor fogadja a betérőt. A mi életünk más síkon zajlik. Ez egy csendes, imádkozó, egyházát szerető, papját tisztelő, hagyományaihoz ragaszkodó falu.

- *Milyen hagyományok élnek a településen?*

- A falu lakossága a hagyományait elsősorban a vallásának gyakorlásában éli meg. Ahhoz, hogy vasárnap vagy ünnepnap önfeledten tudjon ünnepelni, elő kell készíteni azt a napot, mert az az Úr napja. Ez a templom takarításában, díszítésében, a lakókörnyezet rendben tartásában mutatkozik meg. Az egyéni megjelenés is nagyon fontos. A személyes jelenlét és az alkalomhoz illő öltözet: igaz nem nemzetiségi népviseletben, de igényes öltönyben, ruhában járnak az emberek. Mindenki a korosztályának megfelelően.

- *A településre egy aszfaltozott út vezet. Hová lehet, lehetett innen eljutni?*

- Sokfelé. A Tekerjes patak szeli ketté településünket. Ez Boldogkőváraljára vezet. Észak felé, a hegytetőn van a Soltész rét, az Mogyoróskára vezet. A falu végén lévő útról elkanyarodva Regécre és Komlóskára lehetett eljutni. Most már ezek az utak járhatatlanok, még 30 évvel ezelőtt a mogyoróskai pap gyakran ájtott gyalogosan, ma már benőtte az erdő, az „ortásokat” visszafoglalta a természet. Ezek az utak nagyon forgalmasak voltak, nem csak az ígás állatokkal szállították a fát, hanem ezeken az utakon jártak

rokonlátogatásra, búcsúkra bálókra, és a legények udvarolni Mogyoróskára, Regéckére, Komlóskára a többi ruszinok lakta görög katolikus falvakba. A kislélekszámú települések így megőrizték a hitüket, nyelvüket és elkerülték a saját településükön belüli rokonházasságokat.

A kávé már a parochia hűvös falai között fogyasztva a Tisztelendő Asszony kedves vendégszeretében van részünk. Később a falu utcáján végig haladva szép rendezett porták előtt haladunk el. Ferenc János gondosan ápoltság és faburkolatú házának ajtaján kopogtatva, hangosan „Dicsőséggel” köszönve, Katika, a házasszonya fogad minket. Őlébe búvik kis unokája, aki

riadtan néz a papjuk mellett érkező idegenre. Nehezen barátkozik, nem hagyja a biztonságot nyújtó nagyszülői ölelést. Katika, a nemzeti kisebbségi választási eljárásban a második alkalommal is elnyerte a választók bizalmát és a Baskó Ruszin Önkormányzat elnöke lett.

A tekintetekből és kölcsönös tiszteletadásból látni, hogy jó munkakapcsolat van a parochus és a ruszin önkormányzat elnöke, valamint képviselői között. Amíg Ő pogácsával és

szíves szóval fogad bennünket, lassan fogalmazom a kérdéseket.

- *Kérem az Elnök Asszonyt, szíveskedjen megosztani a lap olvasóival eredményeiket és jövőbeli terveiket!*

- Az elmúlt négy év nagyon változatos helyzetek elé állított. A helyi képviselőtestület bizalmat szavazott és rám ruházta az elnöki tisztséget. Közben a Megyei Területi önkormányzatnak is képviselője lettem. Sok embert ismertem meg. A szerzett tapasztalatokat képviselő társaimmal itthon igyekeztem megvalósítani. Ebben a választási eljárásban is megkaptam a választópolgárok bizalmát. Családi gondjaim mellett is örömmel vállaltam ezt a megtisztelő feladatot. Elsődleges feladatunk hagyományaink, kultúránk megőrzése, megélése. A családokban hagyományos, a szüleinktől és nagyszüleinktől tanult ételek készítése. Híres a baskói töltött káposzta és a kemencés lángos. A közösség a hagyományait az egyházközségben, az istentiszteletekben, az ünnepekben és az ünnepkörökben és egyéb falunapi rendezvényekben éli meg és adja tovább. Ilyenkor hazatérnek az elszármazottak, de sok idegen is megfordul településünkön. Már több lakóházat idegenek vásároltak meg, azok is itthon érzik magukat Baskón.

- *Miben tudja az önkormányzat és az egyházközség egymást támogatni?*

- Mi vagyunk az egyházközség, és ugyanazok alkotják a ruszin közösséget. Mi egyek vagyunk. Nincs megosztottság. Az egyházközségi programok támogatásában is önmagunkat valósítjuk meg. Támogattuk a templom fűtésének megvalósítását, mert mi járunk oda, támogatjuk a fűtést, hogy ne fázzunk az istentiszteleteken. Zarándokutakat szervezünk Máriapócsra, Szentkútra, a felvidéki búcsújáráshelyekre, gyermekeink karácsonyi ajándékozására is futott a költségvetésből. Ruszin nemzeti zászlót adományoztunk a templomunknak.

- *Jövőre vonatkozó tervei?*
- Szűkösek. A normatív támogatás csökkentésével, a pályázati lehetőségek korlátozásával az önkormányzatok lehetőségei lettek nagyon visszafogottak. Minden lehetőséget megragadunk, hogy ha szűkösen is, de a korábbi évek színvonalát tudjuk tartani. A helyi kultúrának egyedüli képviselői és prezentálói vagyunk az itt lakók számára. Szívesen végezzük ezt az értékműtő munkát, mert hálások érte az emberek, mi pedig szeretünk jót tenni.

Megköszönve a Parochus Úrnak és az Elnök Asszonynak a találkozás lehetőségét, elköszönök tőlük. A Ruszin Világ olvasói nevében is jó egészséget

és eredményes munkát kívánva nekik és az egész település lakóinak!

Autóval hagyom el a települést. A visszapillantó tükörben látom a fából faragott két őrt álló szobrot. Tekintetükkel követnek, vajon milyen lélekkel hagyom el az ő falujukat. Figyelik hallgatón, mint hajdanában figyelték az őt állók: kik a tiszta szándékkal érkezők és távozók?

Szónoczky János Mihály

A töretlen siker ára

Az alábbi sorok az USA-beli Kárpáto-Ruszin tudományos központ elnöke, a Ruszin Világtanács egyik alapítója, 1991 -2009 között a Ruszin Világtanács tagja, 2005-2009 között annak elnöke, 2009-től tiszteletbeli elnöke, Pavlo Robert Magocsi professzor, valamint a Ruszin Kultúra Világakadémiájának elnöke, Stefán Csepa nézeteit tükrözik.

A Világtanács alapításának idején, 1991-ben elsődleges feladata volt a ruszinok/lemkók/rusznákok nemzeti öntudatának megerősítése, a ruszin nyelv, a történelem, a kultúra népszerűsítése minden olyan országban, ahol ruszinok élnek, valamint világviszonylatban is. Különös figyelmet szenteltek annak, hogy a ruszinokat/lemkókat/rusznákokat önálló nemzetiségnek ismerjék el azoknak az országoknak a kormányai, amelyekben ezek a népcsoportok élnek.

1991-től a ruszinoknak valóban sikerült elérniük azt, hogy ismerjék el őket minden olyan országban, ahol élnek. Ukrajnában is 2007. március 7-én a Kárpátaljai Megyei Tanács határozatában önálló nemzetiségként ismerte el a ruszinokat abban a régióban, ahol az őslakosság többségét alkotják. Összefoglalva, a Világtanács megvalósította az 1991-ben kitűzött céljait. Ennek okán gratulálok a Világkongresszus és a Világtanács minden tagjának az elmúlt időszakban és napjainkban kifejtett sikeres munkájáért.

A ruszinok/lemkók/rusznákok Ukrajnán kívül

minden országban, ahol élnek, állami támogatásban részesülnek, amelyet kultúrájuk, oktatásuk fejlesztésére fordíthatnak. A ruszinok Kárpátalján is kapnak pénzügyi segítséget kulturális munkájuk végzéséhez, bár az ilyen források természetesen közvetett, „nem hivatalos” úton érkeznek. A Világtanács létezése során nem vállalt semmilyen szerepet az egyes országokban élő ruszinok kulturális munkájának pénzügyi támogatásában. Főleg a szlovákiai, a lengyelországi és a magyarországi ruszinok részesülnek állami támogatásban az országaik kormányaival megkötött szerződések alapján. Más szavakkal, a ruszin közösségeinek nincs szükségük a Világtanácsra ahhoz, hogy létezzenek saját országokban.

A Világkongresszus egyedisége abban a szimbolikus funkciójában rejlik, amellyel képviseli a ruszinokat világviszonylatban. Ez a munka különösen a 2005-2009 években volt aktív, amikor a Világkongresszus képviselői többször tárgyaltak minden olyan ország kormányképviselőivel, ahol élnek a ruszinok, valamint az Európai Unió és Vatikán képviselőivel is. Ez a lobbizás politikai és diplomáciai körökben valóban sokat javított a ruszinok megítélésén, erősítve a nemzetközi képviselőkkel rendelkező önálló nemzetiség legitimitását. A kérdés csak az, hogy a Világtanács napjainkban valóban betölti-e ezt az egyedülálló funkcióját és be fogja-e tölteni azt a jövőben is?

Megítélésem szerint 2009 óta a Világtanács főleg a

Világkongresszus alapszabályának módosítására irányítja tevékenységét. Ezzel kapcsolatban feltehetjük a kérdést: miért van szükség az alapszabály módosítására? Hiszen közel tíz éve a Világkongresszus egész jól működött alapszabály nélkül, és jó munkát végzett az alapszabály körülbelül 2000-ben történő elfogadását követően is. Átdolgozták az alapszabályt, rendben. A javasolt szöveg átment néhány szerkesztési szakaszon. Azonban felkészültek voltunk-e mi most a kongresszuson a javasolt változat elfogadására? Kézhez kapta-e minden küldött a szöveget és elolvasták-e azt? Vajon minden küldött jól érti-e a szlovák nyelvet, mert az alapszabály csak szlovákul hozzáférhető. Úgy gondolom, hogy most nem kellene letennünk voksunkat a módosított szöveg mellett vagy ellene. A javasolt változatot le kellene fordítani ruszin nyelvre, hogy minden küldött át tudja azt tüzetesen olvasni és kinyilvánítani észrevételeit a Világtanácsnak, mely előkészíti a módosított szöveget jóváhagyásra a következő kongresszusra.

Milyen következtetéseket vonhatunk le a fentiekből? Először is azt, hogy a Világkongresszus 1991-es alapítása óta elérte fő célját: a ruszinok/lemkók/rusznákok önálló népcsoportként való elismertetése saját kultúrával és anyanyelvvel minden olyan országban, ahol élnek. Másodsor, 1991 óta radikálisan

megváltozott a politikai helyzet Európában és a világban egyaránt. A ruszinok önálló népcsoportként való elismerése megvalósult.

A Világkongresszus elvégezte munkáját. De mi a töretlen siker ára? Bölcsnek kell lennünk, alkalmazkodnunk kell a helyzethez, és haladnunk kell előre. Pénzügyileg a ruszin mozgalom szempontjából a kétévenkénti kongresszusi ülések – a világtanácsi ülések pedig még nagyobb gyakorisággal – fontosak voltak az 1989-et követő tíz évben, de szükség van-e napjainkban is ilyen jellegű munkára? Létezik-e más, hatékonyabb tevékenységi forma kongresszusunk szempontjából?

A ruszinoknak valóban szükségük van valamilyenfajta nemzetközi fórumra, talán nem ennyire hivatalosra, mely összefogná a ruszinok társadalmi, kulturális és tudományos képviselőit. Remélem, hogy a Ruszinok IX. Világkongresszusa, de legfőképpen a Világtanács új tagjai – és van remény arra, hogy Világtanács összetétele tényleg új lesz – a kollektív bölcsességet követve megtalálják a helyes utat, és helyes döntéseket hoznak.

Pavlo Robert Mágocsi

A Ruszinok Világkongresszusának tiszteletbeli elnöke

Fordította: Tudlik Ferencné

Utazás egy gyönyörű vidékre

Július 14-17-én a terézvárosi képviselőkből és a „Mi ifjúságunk” klub tagjaiból álló csoport a történelmi Magyarország kultúrájának és történelmének tanulmányozása céljából Kárpátaljára utazott. Immár harmadszor nyílt lehetőségünk arra, hogy meglátogassuk a történelmi helyeket és felelevenítsük a ruszinok és a magyarok közös történelmével kapcsolatos ismereteinket. Az utazást megelőzően rendszeres, különböző témákat felölelő foglalkozásokat tartottunk a „Mi ifjúságunk” klubban a ruszinok múltjáról, kultúrájáról, hagyományairól. A történelmi helyek újabb és újabb látogatásával a felejthetetlen élményeknek köszönhetően ismereteink egyre mélyültek. Számunkra nagyon fontos volt az is, hogy bővült azon ismerőseinknek köre, akik ezekről a helyekről meséltek nekünk. Ezeket az érdekes történeteket ruszin ismerőseink őseiktől hallották. Némelyiket közülük sikerült feljegyeznünk.

Első állomásunk a már jól ismert Munkács városa volt. Munkácsra végimentünk a korzón, ahol a főtéren Munkácsi Mihály emlékműve áll (már jártunk a művész szülővárosában is).

A főutcán található a Fehér Kastély. Itt így nevezik az épületet, vagy még Rákóczi Háznak is. A Ház kisebb udvar végén található. Most itt egy Munkácsi Mihály nevét viselő alkalmazott művészeti iskola működik. Az

épület jobb szárnyában kapott helyet a nagy festő műveinek kiállítása.

Ezt követően utunk ahhoz a várhoz vezetett, mely Munkácshoz közeledve minden irányból már messziről látszik. Megállapítottuk, hogy a vár még szebb lett, több termet restauráltak, bepillanthattunk azokba a szobákba, ahol Zrínyi Ilona élt gyermekeivel. Csoportunk koszorút helyezett el Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc szobránál. A szobrok alkotója Péter Mátl, helyi szobrász. Ő alkotta a Vereckei szorosnál elhelyezett emlékművet is (Péter Mátl P. Hojovicsnak, a Magyar Parlament volt képviselőjének unokája). Petőfi Sándor emlékére, aki 1848-ban járt a várban, az udvaron emlékművet állítottak fel, és emléktáblát avattak. Az emléktáblánál mécesest gyűjtöttunk az 1848-as szabadságharc emlékére. A szabadságharc ideje alatt a várban három hónapig őrizték a Magyar Szent Koronát.

A következő állomásunk a Nevickij vár volt. Ott megtudtuk, hogy nemzetközi archeológus csoportok még most is ásatásokat végeznek saját forrásból. Az archeológusok az V. századból származó kerámia leleteket találtak, ami a vár nagyon régi voltát bizonyítja. Elmentünk a Vereckei szoroshoz is, gyönyörködtünk a zöldes-kékes Kárpátok szavakkal ki

nem fejezhető, csodálatos szépségében, habár nagyon sok fát kegyetlenül kivágtak. Koszorút helyeztünk el az emlékműnél, melyet sajnos már többször megrongáltak. A visszafelé vezető úton nem hagyhattuk ki a Szinevirri tavat, annak fantasztikus szépségét a sudár ezüsfenyők sűrűjében. A gyerekek sokat fényképeztek, igyekeztek megörökíteni a növények, fák és kisállatok leírhatatlan szépségét.

Az Ungvárra vezető úton lehetőségünk nyílt gyönyörködni a csodálatos Sípót vízesésben, melynek látványa a sziklák között tárul elénk... Máig sem tudjuk elfelejteni a lefolyó víz hangját.

Ungváron elégedetten konstatáltuk, hogy elkezdődött az Ungvári vár restaurációja. Látogatást tettünk a történelmi múzeumban és a skanzenben, ahol láttunk a Nagy Magyarországhoz tartozó Kárpátalján épített házakat és az ottani lakosság használati tárgyait, gyönyörködtünk a faszobrászat remekeiben és haranglábakban.

A görögkatolikus egyház történetéből már tudtunk Teodor Romzsáról, a megkínzott püspökről, mozgalmi életéről. Elsétáltunk a Székesegyházhoz, ahol a falban található a püspök szobra, és mécesst gyűjtöttünk emlékére.

Ungváron, a gyalogátkelő híd melletti parkban Petőfi Sándor szobra áll. Sajnálattal értesültünk róla, hogy a szobrot állandóan őrzik, hogy meg ne rongálják.

Nagyszőlősen is jártunk, mert utazásunk egyik célja a Ferences rendi apácák által fenntartott árvaház meglátogatása volt. A gyerekek nagy örömeire könyveket, ruhát, játékokat hoztunk nekik.

Sok csodálatos élményben gazdag utazásunk ezzel véget ért. Legfőbb célunk – a magyar és a ruszin nép közös történelmével kapcsolatos ismereteink bővítése – megvalósult. Emellett megerősítettük kapcsolatainkat Kárpátalja többnemzetiségű lakosságával: ruszinokkal, magyarokkal, szlovákokkal. Jobban megismertük a leg-

nagyobb számú nemzetiség, a ruszinok kultúráját, művészetét, nyelvét.

Dr. M. Lyavinec

Fordította: Tudlik Ferencné

(2011 márciusában a „Ruszinyátá” klub nevét „Nasa malagyozs”-ra változtatták. Vezetői: D. Szocska és A. Kovács).

Kiadja
az Országos Ruszin Önkormányzat
Felelős kiadó: Gircz Vera

A szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Káprály Mihály - felelős szerkesztő
Szónoczký János Mihály - főszerkesztő
Klamár Sára - szerkesztő
Szkiba Irén - szerkesztőségi titkár
A szerkesztőség címe:
1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b.
Tel./Fax: (06-1) 468-2636
E-mail: ruszin.onkormanyzat@gmail.com
http://rusyn.hu
Nyomdai munkálatok: Koverell Kft.

Выдає:
Всeдержавне Русинське Самосправованя
Отвічальний видаватель: Віра Гіріц

Члени редакції:
Др. Михайл Капраль - отвічальний редактор
Янош Мигаль Соноцкі - головний редактор
Шара Кларм - редактор
Ірина Скиба - секретарка
Адрес редакції:
1147 Будапешт, вулиця Дярмат 85/б.
Тел./Факс: (06-1) 468-2636
E-mail: ruszin.onkormanyzat@gmail.com
http://rusyn.hu

При передрукуванні посилати ся на "Русинський Світ"

Появлення новинки пудпоровали: Всeдержавне Русинське Самосправованя, Всeдержавне Общество Русинської Інтелігенції імені Антонія Годинки, Общество за Культуру Карпатського Рeгіона, Общество Русинської Культури и Общество Русинув / Рутенув Мадярицины.

А lap az Országos Ruszin Önkormányzat, a Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Közhasznú Egyesület, a Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület, a Ruszin Kulturális Egyesület és a Magyarországi Ruszinok /Rutének/ Országos Szövetsége támogatásával jelenik meg.

ISSN: 1785-1149

Egy példány eladási ára: 600 Ft.